

Vallásfilozófiai szemelvények Dienes Valéria kiadatlan naplójából

(Válogatta, szerkesztette, bevezetéssel
és magyarázatokkal ellátta Kemény Bertalan)

Dienes Valéria (1879–1978), rendkívüli élettartama alatt számos tudományos és művészeti területen emelkedett ki. Azon első nők között szerepelt Magyarországon, akik egyetemi képzésben részesülhettek, és ezen az úton szerzett oklevelet filozófia, matematika, fizika és esztétika témakörben a Pázmány Péter Tudományegyetemen (a későbbi Eötvös Loránd Tudományegyetem elődjén). Ezzel párhuzamosan zeneszerzés és zongora tanulmányokat folytatott a Zeneakadémián.¹ Doktori értekezését a Valóság-elméletekről² Alexander Bernátnál, a korszak kiemelkedő filozófusánál védte meg 1905-ben, így szintén az első nők között szerzett doktori címet Magyarországon.

1909 és 1912 között Párizsban élt, ahol Henri Bergson filozófiájának tanulmányozásával vált elismert bergsoni gondolkodóvá és annak magyarországi képviselőjévé. Hazatérése után Bergson filozófiájának magyarországi értelmezője lett, valamint a szerző felhatalmazásával fordította műveit.

1919 és 1922 között – a Tanácsköztársaság idején – emigrációba kényszerült, Franciaországban és Ausztriában élt. Ebben az időszakban elvált férjétől, Dienes Páltól, és jelentős életválságot élt meg.³ 1923-ban mély vallási élményben volt része, ami a gyermekkori hitéhez vezetett vissza, illetve ennek eredményeképpen 1924-től Prohászka Ottokár tanítványa és szellemi dialóguspartnere lett, aminek hatására 1945-től vallásfilozófiai tanulmányok fordításába kezdett. Ezen munkássága során találkozott Pierre Teilhard de Chardin műveivel. 1927 és 1948 között „lelki órákat” tartott vallási közössége tagjainak, ennek kapcsán egy

DOI: 10.61901/Kellek.2023.70.13

A szerző az ELTE BTK Filozófiatudományi Doktori Iskolájának doktorandusza.
Email: kemenybertalan@gmail.com

- 1 Dienes Valéria: *Dienes Valéria önmagáról*. Szerk. Szabó Ferenc SJ, Agapé, Szeged, 2001.
- 2 Geiger Valéria: *Valóság-elméletek*. Doktori disszertáció. Athenaeum, Budapest, 1905.
- 3 Dienes: i. m.

spirituális naplót is írt, amit leginkább „eucharisztikus misztikaként” lehetne jellemezni.⁴

Kutatásaim során felmerült a kérdés, hogy az általa használt vallási, illetve liturgikus kifejezések (angelosz, szentmiselánc, hostia, szent szellem, eucharisztia, coenaculum)⁵ megegyeznek-e a katolicizmus hagyományos értelmezésével vagy esetleg további sajátosságokkal rendelkeznek, ezért jelen forrásközlés magyarázataiban és jegyzeteiben ezek bemutatására és értelmezésére töreksem, annak meghatározására fókuszálva, hogy Dienes Valéria hogyan alkalmazta ezeket gondolkodásában. Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában található Dienes Valéria-kéziratok közül (Fond 223, a mai napig rendezetlen), az 1957 májusától 1978 áprilisáig terjedő időszakból válogattam, az ekkor keletkezett feljegyzések – a szerző elmondása szerint – egy belső kényszer hatására íródtak.⁶ Ezekben megtalálhatók személyes hangvételű, valamint általános tartalmú írások, továbbá olyanok is, amelyek az éppen jelen való lelkiállapotára vonatkoznak, illetve vannak köztük evangéliummagyarázatok és a természetfölötti szférával foglalkozó gondolatok is.

Szentmiseláncok

Dienes Valéria szerint a szentmiselánc fogalma azt sugallja, hogy minden egyes embernek, illetve az idő folyamán minden korban, az emberi élet kezdetétől a végéig részt kell vennie a szentmisében, és ezzel mentenie kell az emberiséget a Hostia⁷ (Eucharisztia)⁸ erejéből. Meglátása szerint

4 Balogh Brigitta: Életreform – mozdulat által. Dienes Valéria mozdulatpedagógiája mint életreform-metódus. In Kempf Katalin – Németh András – Vincze Beatrix (szerk.): *Az életreform és a művészetek*. Műcsarnok, Budapest, 2020.

5 cenaculum: „coenaculum (a lat. *cena*, 'napi fő étkezés' szóból): az ókori lakóház emeleti részében lévő ebédlő v. lakószoba. [...] Csak Szofroniosz pátr. (†638) nyomán terjedt el az a nézet, hogy az utolsó vacsorának és a Szentlélek eljövételének uaz volt a színhelye: Jeruzsálemben a Sion hegye.” *Magyar Katolikus Lexikon*, internetes kiadás: <http://lexikon.katolikus.hu/C/cenaculum.html>

6 Dienes Valéria: *Hajnalvárás*. Szent István Társulat, Budapest, 1983, 39–42.

7 hostia: „(konszekrálás előtt) ostya, (konszekrálás után) Szentostya”; Verbényi István – Arató Miklós Orbán (szerk.): *Liturgikus Lexikon*. Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK), Szent István Társulat – Kairosz Kiadó, Budapest, 2001, 28. <http://www.ppek.hu/k494.html>

8 eucharisztia „(a gör. eu és kharisz szavakból): hálaadás. Tág értelemben: mise; szoros értelemben: az Oltáriszentség. – Már az 1. sz. végétől az Oltáriszentség jelzésére használták (Didakhé 9, Antiochiai Szt Ignác: Levél a szmürnaiakhoz 7,9. Uő: Levél az efezusiakhoz 13,1)”; *Magyar Katolikus Lexikon*. Id. kiad. <http://lexikon.katolikus>.

ez egy olyan Erőtér, ami közvetlenül Istentől származik és személyesen kísér minden embert.⁹

A Szentmiselánc lényegét bemutatva azt a példát hozza fel, hogy amikor imádkozik a saját unokájáért, nem csak őerte imádkozik, hanem minden hasonló helyzetben lévő fiatalért. Az Ő imája a központ, és köré gyűlnek azok, akik ugyanezzel a problémával küzdenek. Az imádsága lehetőséget teremt a sokakért való imádkozásra. Az említett példánál maradva a szentmiseláncot az unokája születésnapja indítja el, majd olyan tervként jelenik meg előtte, ami „az emberi fejlődés folyamatos támogatására szolgál az evolúció erejével”.¹⁰

Az egyes szentmiséknek, a szóbeliségeknek, az egyéni szavaknak, a közös szövegeknek és az éneklő és ének nélküli beszédkórusoknak mind saját múltjuk és jövőjük van, és a végtelen időtlenséggel együtt léteznek. A Szentmisék meglátása szerint nem egyszerűen vannak egymás után, hanem láncban, amik összekapcsolódnak az „Ite missa est”¹¹ és az „Introibo ad altare Dei”¹² szavakkal. Az „Ite”¹³ már előhívja a következő szentmise „Introibo”¹⁴-ját a tér és az idő láthatatlanságából, és így összekapcsolja őket egy láncba. Ezek a szentmisék emberi lélek köré fonják az időben történő fejlődésüket, az öröklétet, és teremtik a Szentmiselánc kegyelmi sugárzatát. Magyarázata szerint ezek a szentmisék bár különböző helyekről származhatnak, például egy missziós kunyhóból vagy egy katedrálisból, de az Idő egymáshoz fűzi őket. Azokban a pillanatokban, amikor az egyéni és kollektív imák találkoznak, megteremtődik és megerősödik az emberi lélek fejlődése, azaz az emberi kultúra és civilizáció fejlődése, amiben az idő örökké folyamatosan áramlik. Az emberi szellem számára ez az időfolyam a múlt és a jövő közötti jelenpillanatban él, és ezen az időalapú perspektíván keresztül értelmezi a valóságot és a fejlődést.¹⁵

hu/E/Eucharisztia.html. Más meghatározásban: eucharisztia „Úrvacsora”. Dr. Barttha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliái Lexikon I.* Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1993.

9 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. június 01. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

10 Uo.

11 jelentése: elküldték

12 jelentése: Menj Isten oltárához

13 jelentése: menj

14 jelentése: belépek

15 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. június 01. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

Most Szentlélek-korszak van. Most az van a levegőben, hogy a Mindeneknek a Mindenek imájára van szüksége. Az egyéni ima nem elég. Az egyénekért szóló ima nem elég. A zsinatunk végleg kilépett az egyén elsődleges hangsúlyozásából. Együtt kell üdvözülni és erre a kollektív üdvözülésre gyűjt fényeket az egyén. Nem pusztán az én érettségiző fiamért imádkozom, hanem minden érettségizőért. Az én fiam csak imádságom centruma, gócpontja és körülötte sereglenek az ugyanígy problémázó fiatalok, az enyém az alkalom, hogy a sokakért imádkozzam. És ugyanígy: a szentmiseláncot az én Ákoskám születésnapja hívta létre (még nem „hozta”, csak „hívta”) és most olyan teljesen áll előttem, mint valami megszervezett szellem-országi haditerv az emberi fejlődés állandó támogatására az evolúció erejével. A szóbeliségek, az egyéni szavak, a közös szövegek, az énekes és énektelen beszédkórusok a maguk határtalan múltjával és jövőjével mind megmaradnak és szolgálnak a maguk gyermeki vagy művészi eszközeivel és az öröklétbe együttesen ömlő időtlenségével, de most a bennük és általuk szüntelen jelenné váló Szentmisék állanak – nem sorba, hanem láncba – egymásba kapcsolódva így, az „Ite missa est”-be így kapcsolódó: „Introibo ad altare Dei” s az Ite már előhívja a következő szentmise Introibo-ját valahonnan a tér beláthatatlanságából és az idő beláthatatlanságában egyetlen láncból kapcsolja, kézenfogva, karonfogva láncolódo emberművelte életszimbólumokká és teremtik folyton a születés-pontjával számukra kiválasztódott emberlélek köré annak fejlődését, szüntelenül éltető Erőterét, a Szent-miselánc kegyelmi sugárzatát.

És ezek a szentmisék, ezek az egymásba akasztódó gráciás lánclemek talán mind máshonnan jönnek, talán egy missziós kunyhót egy katedrális követ a sorban, mert ezeken a Pillanat és az Idő az úr, ezeket nem a tér, hanem az Idő nagyhatalma fűzi egymásba oldhatatlan kegyelmi Egység-gé, ama lélek minden eszméleti valósága körül, amelynek földreszületése pillanatában kezdődtek, és mélységes természetfölöttiségük egyedül az Emberfia eszmélésében lakik.

Ezeket a szentmiseláncokat egyedül az az Eszmélés ismerheti, amely a múltérzés és a jövőlátás örökcelekvésű Jelenében él és szédületes világszemléletében egyszerre látja a bennünk sodródó, vagy bennünket sodró, a jelenünkbe futó múltból és jövőnkbe rásugárzó megjelenítésből fakadó, emberi Időt. Mert ezeket a szentmiséket minden emberi születéspillanathoz az egész planétánkat egyszerre látó istenszem fonja láncból a befejező „...missa est” és a kezdő „introibo” egyidejűségével, amellyel, mire lezárulna az előző, már megkezdődött a következő Időkapocs.

Ezek a láncok, mint valami csodálatos természetfölötti folyondár, befonják az emberiséget. Születéstől halálig kísérik. Az isteni mindenlátásnál

fogva ezekből a grácia-sugárzásokból minden ember-lélek abból és annyit kap, amiből és amennyit megbír, amire megnyílik az ő egyéni szabadsága. De nem jó ezt mennyiségileg gondolni. Az isteni Szándék mindenkit akkor dob át ígéretlétéből valósuláslétének megkezdésére, amikor a Mindenség örök elgondolásában neki dolga lesz. És mind az egyetlen Szentmisének résztvevői és részesei vagyunk. Szereplői és megáldottai. És Tétjei?

Ez az a „szentmise a világ felett”. Ennek¹⁶ az emberiségre hintései az egyre szaporodó szentmisék. Ezekből válogat az Idő perceinek milliárdnyi ujjja és fonja őket szentmiseszorongókká a pillanatról pillanatra az ígéretből a teljesedés megkezdésébe lépő emberi életek számára.

És most már tudom, hogy minden születő megkapta a maga szentmiseláncát. Az egy templomban egymást követő szentmisék az ott résztvevő lelkekben és annak a templomnak gondolatkincsében a térbeli közösség, az egymásmellettség révén válnak kapcsolt egésszé. Annak a templomnak, azoknak a jelenlevőknek szentmiséi. Jelenlétükkel teszik egygyé...

A szentmiselánc független a térbeliségtől. Egysége az Idő műve. Ember nem ismeri fel, nem tudja, hol vannak. De biztosan tudja, hogy vannak. Mi forrasztja őket egygyé? Az egymásbakaroláson kívül még szorosabban a múlt megmaradása és a jövő megjelenése. Mert a planéta tele van mise-émlékekkel és mise-szándékokkal. Ezek a szentmiseláncok a saját múltjuk megmaradását és a saját jövőjük megjelenését őrizik idővé ömlő történetükben. [...] ¹⁷

Az emberi jelenlét a másokért szóló szentmiseláncban azt jelenti, hogy az egyén elismeri és elfogadja saját szerepét ebben a kegyelmi evolúcióban. Minden embernek van egy saját szentmiselánca, és az imádságokkal és a szentmisékkal kapcsolatos részvétel azt jelenti, hogy az ember hozzájárul az egész szentmiselánc szépségéhez és erősségéhez.¹⁸

A szentmiseláncok létrehozása és szerveződése az emberi lélek megmaradását és fejlődését szolgálja, miközben azok emberenként filumokká¹⁹

16 Az idézett naplójegyzetekben szereplő nagybetűvel kezdődő szavak, illetve egyéb kiemelések Dienes Valériától származnak.

17 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. június 01. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

18 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. június 04. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

19 Dienes Valéria terminológiájában a „filum” egy olyan fogalom, ami az evolúciós folyamatok során jelentős szerepet játszik. A „filum” az evolúció egyik alapvető fogalma, ami a filozófusnó eszmélés- és evolúcióelméleti gondolkodásának központi elemét képezi. A „filum” olyan fejlődési vonalat vagy köteget jelöl, ami során az eszméleti állapotok, az eszméletek egymásra hatása következtében új állapotok, új tartalmak, új dimenziók keletkeznek. A „filum” tehát az evolúcióban a fejlődő

válnak, amik az emberi lélek evolúcióját előmozdítják. Az időben való jelenlét és a múlt és jövő kapcsolata révén ezek a szentmiseláncok egy örök pillanattá, egy örök jelenlétté válnak, mert a szentmisék kegyelmi ereje nem korlátozódik a térre, hanem az Időben is terjed.²⁰

A szentmiseláncok az emberlelkek kapcsolódásait jelentik az istenlánchoz, és életláncokként működnek. Ezek az erővonalak az isteni erőteréből táplálkoznak, és olyan misztikus erővonalak, amelyek befogják és irányítják a Földet, az ismeretlen törvények és akarat által meghatározott útvonalakon, ami által az Isten gondolata és akarata sugárzik a Földre, és ezek a szentmiseláncok az emberek által végrehajtott cselekedetek révén hozzák létre és tartják fenn ezt az isteni összeköttetést. Ezek a láncok hordozzák az emberiségnek szánt kegyelmet és erőt, valamint az emberi élet és az idő különleges összefüggéseit tükrözik.²¹

1971. dec. 22. szerda

(2 óra 5 p)

Az „Ite” idevonzza az Introibusz. Mint fénylő kapocs nő bele a szellemi létben egyik szentmise a másikba. Egyetlen élő morális értéofilum gyanánt viszi azt az emberéletet, amelyre ajándékozott, a fogyhatatlan Grácia erejével Isten felé.

Ez Isten örök Gondolata a Föld szentmiséiről. Az Anyagba öltözött Isten mondja az ember helyett a liturgia szavait. Ezek a szavak valóságteremtők. Az egyetlen Szentmiséből táplálkozik mind. És mikor bárhol a földön szentmisén térdelsz, ezen vagy jelen. A volt, levő és leendő szentmisék egységére van szükségem ahhoz, hogy megértsem a szentmiseláncok embermentő egységét. Istennek minden emberszemély örökkévaló kincs gyanánt kerül ki teremtő kezéből. Isten munkája, szeretetének opusa minden emberlélek. Boldog öröklétre van teremtve minden ember. Ezt minden léleknek tudnia kell. A teremtésben rejlik Isten-szándék örök boldogságra szól. Erre a célra van születésem pillanatára függesztett növény, eleven szentmiselánc az életemen, amely a Coenaculum örök Pillanatából meríti Grácia-kincsét. Ez a Pillanat szórja az Idő hatalmával a szentmisék egyre bővülő szellemi

egységek közötti összefüggést és folyamatot szimbolizálja. Dienes Valéria „filum”-konceptiója az eszméleti élet és az evolúció szemléletében fontos, és azt mutatja be, hogy az eszméletek közötti kapcsolatok és hatások milyen módon hoznak létre új állapotokat és dimenziókat az eszmélet terében. A „filum” tehát az evológika egyik kulcsfogalma, ami segít megérteni az eszméleti folyamatok és az evolúciós törvényszerűségek működését Dienes Valéria elméletében. Lásd ehhez: Fenyves Márk – Balogh Brigitta: Bevezetés Dienes Valéria terminológiájába. *Kellék*, 2018: 60, 39–59.

20 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. június 04. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

21 Uo.

tőkéjének lélekmentő erejét az emberiségre. De emberi szabadságnak kell kitérnie karjait feléje. Ennek az Örök Pontnak megállíthatatlan csillagszórása foly az első szent-mise óta és cselekvődik bele az emberiség életébe.

Ez a Krisztus tette. Előre megtette, még a Golgota előtt.

És a pillanat jövőjének szentmiseláncai emberszemélyenkint ráborultak az emberiségre és – kezdve a Jézus Golgotáján, Gráciával töltötték színi minden emberi Golgotát.

És itt kezdődik a szenvedés és a bűn problémája – mikor a Mária testéből való Isten emberi valósággá teszi a

Testem

Vérem

Emlékezetem

Cselekvéstek

eucharisztikus erejét s ezzel a Karácsonyt a Mindenség ünnepévé teszi

Dicsőség

és

Béke

Testem

és

Vérem

Emlékeztem

és

Cselekvéstek

Isten gondolatától az örök Jeruzsálemig

Az örökkévalóság intervalluma

Ámen.

(3 óra 13 perc)²²

Dienes úgy véli, hogy a szentmiseláncok világa olyan terület, ami a Szentlélek speciális birodalmához tartozik, és lehetőséget nyújt a megértésre azzal kapcsolatban, hogyan épül fel és működik az isteni szerkezet. A szentmiseláncok az Eucharisziára alapulnak, és személyekhez vannak intézve, de az anyagos szellemek,²³ vagyis az emberi lélek szellemi

22 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. december 22. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

23 Az eszmélet szabad szállongása az anyagi kapcsolatok eredményeként alakul ki, és a „fel és le”, oda-vissza lüktető ritmus segítségével tárul fel, amiben az anyagosság lehetővé teszi a szellemiség befogadását, és a szellemiség elárasztja az anyagot. Egyik aspektus sem lenne lehetséges a másik nélkül, mivel az anyag és a szellem eredetileg egy valóságot alkot, amit anyagszellemnek vagy akár szellemanyagoknak is nevezhetünk, bár ez a kettősség arányaiban változik. Lásd: Dienes Valéria naplójegyzetei, 1960. július 13. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

aspektusa és az angeloszok²⁴, az anyagtalan szellemi entitások, mind a szentmiseláncok részét alkotják, amik hozzájárulnak az emberi eszméletek fejlődéséhez, gazdagításához és tökéletesítéséhez.

Az angyaloknak, akik a szentmiseláncok részét képezik, szerepe van az emberi lélek isteni kapcsolatának előmozdításában és a szentmiseláncokban zajló tevékenységek felügyeletében. Minél tudatosabban veszünk részt ezekben a folyamatokban, annál teljesebbé válik az élményünk és az angyalok hatása.²⁵

Az író azt is kiemeli, hogy az emberi személyek térbeli és időbeli lények, és minden dolgot ebben a tér-idő dimenzióban értenek meg, azonban az Eucharisztia egy olyan esemény, ami túllép a tér és idő korlátain, és a szentmiseláncokban résztvevők számára a tér és idő megszüntetésének élményét hozza létre.²⁶

Angelosz

Dienes a naplójában megjegyzi, hogy az emberi lélek a szellemiség működési területe, önmagában is egyfajta szellemi valóság, ami összefonódik a testtel. Az „angyal” kifejezés csupán az emberi élmények és adottságok tükröződése az angyalok tevékenységében, küldetéseikben és jelenlétükben. Valójában az angyalok olyan lények, akik valamilyen módon kapcsolódnak az emberi eszméléshez, és segítik az egyént az Istennel és a Mindenséggel való kapcsolatában. Tehát az angyalok létezésük során

- 24 angyal „(gör. angelosz, ’küldött’, ’követ’): A Szentírásban az ~ok mint Isten segítőt vagy büntető követei szerepelnek, vagy Krisztusnak és apostolainak a szolgálatában állnak. Szellemi lények, amiből az is következik, hogy nincs nemük. A Szentírásban férfialakban jelennek meg, a képzőművészek szárnyakkal ábrázolják. (A szárny a gyors szolgálat szimbóluma.) A liturgia úgy fogja fel őket, mint akik részt vesznek a mennyei és a földi liturgián is.” Verbényi István – Arató Miklós Orbán (szerk.): *Liturgikus Lexikon*. Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK), Szent István Társulat és a Kairosz Kiadó, 2001, 82. <http://www.ppek.hu/k494.htm>. Más megközelítésben: jelentése: Űrangyala, lásd *Liturgikus Lexikon*. <https://tar.liturgia.hu/Liturgia/Liturgikus%20Lexikon/lexikon/litlexbetusorindex.htm>. További értelmezés szerint: angyal: „Olyan mennyei lény, aki Isten parancsát közvetíti az embereknek, és egyúttal oltalmazza az egyént, a népeket és mindenféle növekedést a természetben. H. neve *mal’ák* (l’k = »küldeni« gyökből): »követ«, »küldött«. A g. megfelelője: aggelosz (ejtsd: angelosz).” Dr. Bartha Tibor (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon I.* Id. kiad.
- 25 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. december 29. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.
- 26 Uo.

az emberi szellemmel való kapcsolatot tartják fenn, az ő lényükből fakadó tudás és akarat irányítja őket. Ez azt jelenti, hogy a Mindenség tevékenységeiben részt vesz az egyén, akinek – Dienes véleménye szerint – kötelessége a kapcsolat fenntartása velük és a közösség részének érzése.²⁷

Az angyalok – Dienes meglátása szerint – az isteni forrásból eredő, sosem kimerülő szellemi energia sugárzásai – amiket az egész univerzum érezhet és megtapasztalhat –, kiknek léte a szellemi valóság és a szellemi folyamatok mélységeiben rejlik, és az isteni kreativitás és szépség különböző megnyilvánulásai a Mindenségben.²⁸

1958. szept. 21.

Vajon kezdetben is így gondolta Isten? Vajon mikor teremtő akarta kiárasztotta magából a szellemi lények miriádjait, akkor is akarta-e, hogy ezek közül legyenek olyanok, akik majd emberlelekkel párosulnak és olyan mennyei kettősöket alkotnak, amelyeknek egységéből majd üdvösség sugározik? Igen, mindenikről kellett tudnia, hogy ez a kipattanó lélekszikra vajon milyen emberi eszméléseket zár majd az életébe, hogy ez lesz majd a tiéd, ez az enyém, ez az övé és mindeniknek meglesz a maga beláthatatlan lélekvonala, melyen eszméletek függenek és melyeknek, mert a szellemiség egyazon fonálán függenek, valami egység felé kell törniök, valami nagy morális láncfolyamban kell egyesíteniük magukat a többivel, akiken ugyanez az „angyal” dolgozott, dolgozik mindörökké. Kellott látnia ezeket a szellemi sávhúzókat, melyeken emberéletek kapaszkodnak a Mindenség felsőbb szférái felé és melynek életerejéből táplálkoznak a rajta ivó életek, egészen szabadon szállva végtelenből végtelenbe. És akkor már, az angyalok országainak, karainak, tartományainak megjelenésekor már mi is megjelentünk ott mindnyájan az Örök Elmében és megvolt ott az életünk. És volt, Aki tudta, hogy mi lesz az éltünk, hogy ki lesz az őrzőnk, hogy kinek karjaiban születünk és halunk meg, s azután mi lesz a vonal, a ragyogó szellemi áramlás folytatásán az Idők többi tartományaiban.

[...] Az Őrangyal hatalmas szellemisége ráborítja a véges korlátok közé szorított emberi lélekre a maga Végtelenségét és Örökkévalóságát. Belefénylik annak minden pillanatába és merész gesztussal tágítja azt a kétoldalú végtelenség felé. Ez a technikája és ezzel tudja felszabadítani az ember lelkét az Anyag korláta alól, sőt vannak olyan pillanatok is, mikor a lélek már nem is érzi az anyag gátló tulajdonságait és olyanféle állapotba kerül, mintha már maga is átkerült volna az anyagtalanba.

27 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1958. szeptember 15. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

28 Uo.

Azért tevékeny annyira az angyal, mikor védené az anyagba lép és mikor onnan kilép, – születés és halál. – A fogamzás eszméletlen és minden az anyag munkája. A halál lehetne teljesen eszmélt, és ha nem az, akkor a léleknek nagy vesztesége van. Ha a halál világos eszmélettel jár, akkor boldogság. Az anyagtól való elszakadás nehézségei annál jobban eltompulnak, minél világosabban tudja a testetlen mutatni, hogy ez a lépés mennyire hazatérés...²⁹

1958. okt. 8.

Az egész evangéliumban nincsen szó másképpen az angyalokról. Sehol sem olvasom az „örangyal” szót. Egyszerűen tulajdona az emberléleknek az angyal, nemcsak az angyal az emberé, hanem az ember is az angyalé. Egymásnak adattak, egymáséi lettek. Összetartozás, mely feloldhatatlan. Úgy kell érezned azt, mint legfelsőbb rendelést, mint életed kellékét, kiegészítőjét, beteljesítőjét. Hozzád van rendelve, egy a szellemiségének teljes birtokában lévő, hatalmas Egyéniség, akinek számára reád vetődik az Úr világossága, hogy téged folytonosan lásson, minden eszméléseidet azonnal moraliter megértékeli, annak elfogadásában vagy elvetésében téged irányítson.

Nem vagy így megvilágítva más szellemiségek számára. A minden-ség többi szellemi lénye – jók és rosszak – felé eszméleted zárt kapu, nem ismerik. Az egyéni eszmélésnek ez a zártsága az akaratszabadság kelléke. Nem lehet a szellemvilágban nyílt ostromfelület, az az egyéni eszmélés, melynek rendeltetése a szabadság. Emberközi viszonylatban ez egyszerűen oldódik meg, mert az emberi eszmélés csak jeleken át, „szimbólumokon” át érintkezik a többi hasonló eszméléssel, és anyagbanélése már ezzel elzárja eszmélését a többi hasonló elől. Ugyanezt a zártságot fordítja a Teremtő a szellemvilág többi lakója felé, de ez a zártság külön isteni akarat terméke, mely meg akarja adni a teljes függetlenséget az erre az életre teremtett eszméletvilágoknak, hogy felelőssége teljes legyen önmagáért.

Ezért vagy titok minden más eszmélés előtt, kivéve egyet: angyalodét. Az lát téged, veled él, ott jár eszméléseid síkjain és nem úgy jár, mint tétlen szemlélő, hanem úgy, mint egész lényeket a moralitás örök törvényei szerint segítve irányító hatalom, melynek célja folytonosan elibéd tárni az isteni Utat, igazságot és Életet. Világít, és rád bízva a választást. Mintha mély sötétségben valami természetfölötti fáklyával járna előtted. Csak ő láthat át eszméléseid zárt függönyein, Istenen kívül egyedül ő ismeri a te világodat, azt a belső országot, amelyet mennyországgá akar tenni. Olyan fénybe burkol téged, amely elegendő minden lelki tisztaság elérésére és segíti

29 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1958. szeptember 21. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

formálni ítéleteidet életedről és önmagadról. De csak ítéleteidet. Tisztítja megítéléseid látóhatárát és azután: rád bízva a választást.

Nem kényszerít, nem visz vagy hordoz téged. A cselekvésre már nem teszi rá a kezét, mert ez már csak akkor a tiéd, ha te akarod. Ha kényszerítene, a tett az övé lenne és nem a tied. De te külön lélek vagy. Ő nem te és te nem vagy ő. Külön akarat-tartományban éltek, és ezért a morális értékek külön rovatban van könyvelve, ha egy lapon vagytok is.

A hatás, melyet angyalod rád gyakorol tehát nem akaratmódosítás, hanem az erkölcsi szépség. Minden léleknek adva van az erkölcsi szépség megítélésének hatalma. A szellemvilág esztétikája ez. Mint ahogyan a művészetek minden ágában vannak a tetszést odavonó mesterművek, itt is emelkednek előttek erkölcsi remekművek, melyek fölött, mint csúcsteljesítmény, Jézus élete lebeg. A lelkek benne élnek ebben a szépség-áramlásban és mindenkinek megvan az a képessége, hogy ítéljen és cselekedjék. Az angyal ennek motívumául az erkölcsi jónak elragadó szépségét világítja meg előtte. Az erkölcsi tett a szellemvilág remekműve, mert eredeti szerzője valójában maga az Isten, aki át- meg áthat minden szellemiséget anélkül, hogy cselekvésre kényszerítené. Mikor a tett elkövetkezik, a lélek maga van, mert ez az ő „próbája”. Ennek a próbának minden előzménye adva van éppen eléggé ahhoz, hogy a választás az erkölcsi szépség oldalára essék.³⁰

Mint látható az idézett szövegen keresztül is, Dienes úgy véli, hogy az Őrangyalok olyan hatalmas szellemi lények, akiknek ereje és iránymutatása az emberek életét irányítja, akik képesek befolyásolni az emberi életet és segíteni az embereket az önismeretben és az isteni kapcsolat mélyítésében. Továbbá úgy gondolja, hogy az Őrangyalok jelenléte és irányítása segíthet az emberi léleknek a halál pillanatában, amikor az emberi lélek az anyagtól való elszakadás útjára lép, és elősegítheti a lelki szabadság elérését.³¹

Szerinte az őrangyalok és az őrzöttjük közötti kapcsolatban az őrangyalok a Szent Szellem³² sugárzásának közvetítői. Az őrangyalok közvetítik az őrzöttjük és az isteni közötti kapcsolatot, segítve az őrizettjüket abban,

30 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1958. október 08. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

31 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1958. szeptember 21. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

32 „A Szentírás sok-sok példán keresztül érteti meg velünk a Szent Szellem vezetését. Az Atya ugyanis azért is küldte el a Szent Szellemet, hogy életünk egészen az Istennel való végső találkozásig velünk maradjon, tanácsoljon és vezessen minket. Antropológiailag a megtéréskor és keresztségkor a Szent Szellem az ember szívébe költözik. Ezt követően belülről szól az ember szelleméhez. Vannak kivételes esetek is, amikor álmokban, látomásban, jelek által adja az ember tudtára Isten akaratát. Onnan tudjuk, hogy valami Isten akarata, hogy van bennünk egy belső bizonyosság,

hogy mélyebb morális megértést és spirituális tudatosságot szerezzen a Szent³³ Szellem sugárzásának közvetítésével és a személyre szabott vezetéssel.³⁴

Szent Szellem

Mint az köztudott, a Szent Szellem egy olyan transzcendens entitás, ami közvetítőként szolgál az ember és az isteni között, lehetővé téve a szellemi kommunikációt és az átadott üzenetek fogadását. Ez a kapcsolat – Dienes gondolatai alapján – az emberi lélek és a Szent Szellem közötti magasabb szellemi hierarchiák része, ami minden szinten megnyilvánul. Azok, akik fogékonyak erre a szellemi kapcsolatra, képesek olyan üzeneteket hallani és megérteni, amelyek a transzcendens dimenzióból származnak. Ezek az üzenetek gyakran nem verbalizálhatók teljesen, mivel azok a szó nélküli tudat mélyebb régióiból származnak.³⁵

A Szent Szellem közvetíti az isteni örökkévalóság és az emberi időbeliség közötti kapcsolatot, és lehetővé teszi az ember számára, hogy részt vegyen az isteni misztérium³⁶-okban és az örök igazságok megértésében.

- nyugalom. Ilyenkor az ember nem lesz ideges, türelmetlen, mert tudja, hogy Isten támogatja”. *Liturgikus lexikon*. Id. kiad. <https://www.hit.hu/lexikon/szent-szellem>
- 33 szent: „Vallástudományi értelemben ez a fogalom jelöli mindazt, ami az isteni szférához tartozik, és ezért érinthetetlen és elkülönített a profán használattól. A legújabb szemléletmód hangsúlyozza, hogy a szent jelleg személyes, isteni erő megnyilvánulás és nem valamiféle általános, személytelen, természetfölötti erő kisugárzása.” Dr. Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliái Lexikon II*. Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1995.
- 34 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1958. október 05. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.
- 35 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1960. május 20. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.
- 36 misztérium „(gör. müsztérion = ’titok’; müo = ’becsukom’ ti. a számat, a titkot megőrzöm; müstagogész = ’a titokba beavató’): A ~ eredetileg pogány istentiszteleti cselekmény neve, melyet azért végeztek, hogy általa az istenséggel egyesüljenek. Az ÚSZ-ben (Mk 4,11 és párh. helyeken kívül) csak Szt. Pál leveleiben fordul elő a ~ kifejezés: Isten minden idők előtt elgondolt titkos üdvözítő terve, amely most Krisztusban megnyilvánult, és az igehirdetés feltárja annak mélységes titkát (Kol 2,2; Ef 1,9 és 3,3 stb.). Ezt már az ÓSZ előképszerűen jelezte (1Kor 10,1–13), de csak az ÚSZ tárta fel (Ef 1,3–14). Istennek ez a Krisztusban megjelent üdvözítő jelenléte tovább is működik az »Egyházban és annak kegyelemközvetítő szertartásaiban (elsősorban az »Eukarisztiában). ~ ebben az értelemben maga a Szentháromság, aki látható jelekben és szertartásokban az üdvösségre hív. Krisztus ~a: a második isteni személy megtestesülése; húsvéti ~: Krisztus halálával, feltámadásával és mennybemenetelével

Ez a szellemi hallás és megértés azonban kivételes és nehezen szavakba foglalható élmény, amely túlmutat az emberi nyelv és kifejezés képességein. A Szent Szellem az emberi lélek mélyebb rétegeiben munkálkodik, és egy olyan kapcsolatot teremt, ami lehetővé teszi az ember számára, hogy részt vegyen az isteni mivoltban és üzeneteket közvetítsen a transzcendens dimenzióból. Ez az összeköttetés egy különleges ajándék, amit azok élvezhetnek, akik nyitottak és fogékonyak a transzcendens szellemi dimenziókra.³⁷

1958. okt. 5.

Azt is lehetne mondani, hogy az Órangyal a lélekkel bizonyos mértékig szimbiózisban él. Szórol szóra: „együttélés, életközösség”. Nem olyan értelemben, hogy az őrangyal volna az emberi lélekben annyszor jelentkező magasabbrendű én. Ez nem a lélek saját egyénisége, nem is ugyanannak a szellemiségnek készítménye. Ő független, Istenből kilépett, s úgy látom, elsőkézben Tőle áradó valóság, és azért emeltetett ilyen magasra, hogy a hozzávaló méltóságot ne csak saját magának, hanem ezen a saját szellemiségen kívül még egy valakinek közvetítse, egy olyan szellemiségnek, mely testhez van kötve. Az őrangyal és a rábízott lélek, bármily szoros, benső és mély a kapcsolatuk, nem egyesült lélek, nem egy lélek s nem olyan szoros egység, mint a kezdettől fogva, már teremtésük pillanatában is egynek szánt „ikerlélek”.

Az őrangyalnak és őrizettjének egysége olyan egymásbahatolása két lelkeségnek, mely mindig egyetlen emberéletre szól, az ikerlelkek egysége pedig szándékban és megvalósulásban az örökkévalóságra szól. Az őrangyal kaphat más emberéletet, azaz emberlelket s azzal ugyanabba a mély kapcsolatba léphet. Az őrangyal tiszta szellemisége testes lélekhez tartozik, és annak földi életéhez van kötve és munkájának, küldetésének lényeges vonása, hogy éppen az anyagban tartózkodás nehézségei között védje a rábízottat, ennek a ténynek bonyodalmaait simítsa, irányítsa az ő saját, istenszemléletben élő moralitásának

minket megváltó isteni tett; az Egyház ~a: Megváltójának kegyelmi jelenléte a hívek közösségében; a hét szentség ~a: (gör. műsztérion, lat. sacramentum) e kegyelmi jelenlét üdvösségre hívó közlése a krisztushívőkkel. Amikor a liturgia megünnepli az üdvösségtörténet eseményeit, akkor »az év körforgásában kibontakoztatja Krisztus egész ~át a megtestesüléstől és a születéstől kezdve a mennybemenetelig, és Pünkösdtől a boldog reménységnek: az Úr eljövételének várásáig« (LK 102). Misztagogikus »igehirdetés: a szentségek, főként az Eukarisztia mélyebb értelmébe vezető, azok ~át feltáró szentbeszéd. A magyar „titok” kifejezés csak nagyon hiányosan adja vissza a ~ gazdag tartalmát.»; *Liturgikus lexikon*. Id. kiad. <https://tar.liturgia.hu/Liturgia/Liturgikus%20Lexikon/lexikon/litlexbetusorindex.htm>

37 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1960. május 20. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

erejével és az ő szellemi személyisége úgy van megválasztva, hogy erre a munkára éppen ennél az emberi léleknel a lehető legalkalmasabb legyen.

Az őrangyal arra van őrizettje mellé küldve, hogy annak akaratszabadságát magasrendű morális motívumokkal folytonosan befolyásolja. Isten és Isten dolgai felé hajlítsa. De nem veszi el ezt a szabadságot. A lélek maga választ. Nem teszi lehetetlenné a bűnt, csak elkerülhetővé. Mindig úgy dolgozik a lelken, hogy imájával feléje irányítja a Szent-Szellemnek, a Harmadik Személynek lélekmentő sugárzásából éppen azt a fényt, éppen annyi fényt, éppen olyan természeti fényt, amely neki kell, amely annak egyéniségéből folyólag az ő vezetésére a legalkalmasabb és legszükségesebb. Az őrangyal, mint külön dolgozó egyéniség járja át az emberlelket, járja be annak utait, leheli tele annak atmoszféráját annyira, hogy azt kell mondani: benned létezik és a saját személyiségében átdolgozott levegőt tisztultan leheli vissza. Nem mint az ember fizikai lélekzete a beszívott levegőt saját teste építésére kihasználván, rontva leheli vissza, hanem úgy, hogy annak a léleknek belehelt levegőjét saját személyiségével átjáratva, nem saját javára, a benne élő Szentlélek-járással megjavítva, s annak megsegítésére alkalmassá téve, nekivaló módon leheli vissza a lelkevilág, ama személyes lelkevilág légkörébe. Ez azt jelenti, hogy az őrangyal a lelked számára előkészíti, egyéníti, hozzád idomítja a Szent Szellemnek, a Harmadik Személynek kiáradását, mely morális erőterré teszi az Univerzumot és mely isteni módon a lelkek, a személyiségek, a szellemiségek miriádjainak van szánva és mindeniknek éppen úgy, amint neki kell és csak neki, egyetlen más személyiségnek nem kell. Az őrangyal is egyik a sokaságból, az emberlélek, a tiéd is, egyik a miriádnyi sokaságból, mely lélekkel telíti a mindenséget és istenkereső személyiségekké szóródik.³⁸

Hostia

Dienes magyarázata értelmében az ostya³⁹ és a Hostia közötti valóságos különbség egy teljes világot rejt magában. A hostia magában foglalja az anyagot, ami már elvesztette az életét, emberi kéz alkotta és tehetetlenné tette,

38 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1958. október 05. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

39 ostya „(oltárkenyér): Az ősegyház liturgiájában a szeretetlakomák hagyományát megtartva ki-ki a saját kenyérével is hozzájárult a közös »Eukarisztiához«. [...] Amikor a hívek által való felajánlásnak ez a formája megszűnt, a papság gondja lett az oltár-kenyér elkészítése. Ezt a feladatot a középkorban főként szerzetesek teljesítették igen nagy körültekintéssel és áhitattal: csak tiszta búzaszemeket használtak e célra. A nyugati egyház a hagyományokat követve búzalisztból készült

amiben már nincs az az élet, ami a búzamagban megtalálható. Ahhoz, hogy az ostya transzformálódjék a Hostiává, az anyagból a szellemi dimenzióba kell átlépnie, amiben az ostya átalakul, azonban ez az emberi érzékszervek és értelem számára érzékelhetetlen, így – meglátása szerint – csak azok érthetik meg, akik az anyagi világon túlmutató szellemi dimenzióba lépnek, illetve akik képesek kilépni az emberi megismerés szokásos korlátai közül és befogadni egy magasabb rendű tudással rendelkező szellemvilágot.⁴⁰

Az eucharisztikus jelenlét Dienes értelmezésében nem csupán statikus szimbólum, hanem aktív és cselekvő dimenzió, ami lehetővé teszi, hogy az „időn átíveljen”. Az Idő metafizikai természete szerint a múlt, a jelen és a jövő nem szigorúan elkülönülő entitások, hanem egymásba ható dimenziók. Tehát az Idő nem lineáris, hanem inkább egy összefonódó és kompenetráló tér, ahol minden pillanat örökkévaló és minden örökkévalóság pillanat. Ez a felfogás teszi lehetővé, hogy a múlt és a jövő együtt létezzen a jelenben. Az eucharisztikus szertartásban a Hostia, vagyis a szent ostya, az időn és téren átívelő jelenlét közvetítője. Ebben az örökkévaló és teremtő dimenzióban az időnek nincs „szakítása” vagy „megszakítása”, így az emberi lélek és a Hostia közötti kapcsolat dinamikus és teremtő erő, ami lehetővé teszi az örökkévaló és teremtő munka folytatását az emberi lélekben és a mindenségben.⁴¹

1971. május 20.

Vannak ennek minden érzékszervünk országából való metaforái, / azok az új bankók, amelyeket a fogalmakká kopottak ősei gyanánt Bergson emleget/, akkor is, ha nem egészen igaz a „nihil est in intellectu, quod non fuit prius in sensu”⁴². Mert az ami „in sensu”⁴³ volt, az csak maga az adatszerű minőség, de nem annak szellemi egysége, személylé szerveződése, egyetlensége, az Időn át „érett” sohasem-voltsága, amelynek következtében éppen azért van jelen a jövő, mert egyetlenül érkezik jelenembe és teremtődésével formálja azt, és múltamba is beleszól.

Formálja jelenemet, mert az, ami ebből eszméletemben megjelenik, az, amit anticipálásnak, előrejelzésnek, jövőlátásnak, sejtésnek vagy akár

kovásztalan kenyeret használ”. *Liturgikus lexikon*. Id. kiad. <https://tar.liturgia.hu/Liturgia/Liturgikus%20Lexikon/lexikon/litlexbetusorindex.htm>

40 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1960. december 02. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

41 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. május 16. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

42 jelentése: Nincs semmi az értelem szférájában, amit ne érintett volna meg először az érzékelés.

43 jelentése: az érzékelésben; az érzéklek terén

világos jövődölésnek érzek, az, amit konjekturálásnak vagy *futurable*-nek mondanak, nem jelenségileg, hanem léttanilag tartalmazza a jövőt. Nem konkrét formája van itt, hanem az „ereje”, a lendülete, a sodra, ami olykor „a jövődölésben” jelenséggé is színesedik, de ez a „fenomén” a maga érthetlenségében sem volna lehetséges, ha ez a jövő már bele ne volna lényegesítve a jelenbe, és ha a múlt megmaradásának ez a jövőbesugárzása nem volna a természetes ontológiai párja. Ha érzékek nyelvén mondanám, így szólna: ölében tart a múltam és rám néz a jövőm; vagy: ízlelésben érzem a múltam és illatában érzem a jövőmet; vagy: egy érzéken belül beszélve: tenyeremben érzem a múltam és egész bőrömon a jövőt vagy: ízében a múltat, zamatában a jövőt; vagy: olvasatlanul hordom a múltat és olvasom az eljövendőt... mi mindent is jelent nyelvünkben ez az „andó-endő” (amelyre ráírmelte a nyelvjavítás a „kerülendőt”, mint a „tatik-tetikre” a „nem-használtatik”-ot, amelyek közül egyik sem igaz beszéd).

Ennyi van ebből a jönni próbáló jelenvalóságból érzékeinkben, de ennél több van bennünk, valahol másutt, abban a lét érzékben, ami folyamatosságunk alaptónusa, amelyet csak azért nem nevezünk meg és nem árulunk el magunknak sem, mert az maga a Létünk és nincsen külön rálátásunk, nem tudunk kilépni belőle és a maga teljes egészében igazában csak Isten láthat bennünket ebből a transzcendenciából. Ezt teljesen csak akkor élnénk át, ha tudnánk önmagunkkal szemben is transzcendensek lenni.

Mert ehhez ki kell lépnünk fenomenjeink közül, fel kellene adnunk élmény-igényeinket és mögéjük rejtőzve vagy föléjük-szállva tekinteni szét mindenségünkön (a kicsin is, meg a nagyon is, mikrón is, makrón is); ez volna az az Istennel átjárt kozmikus és mégis személyen belüli „létérezék”, amelyben ott él a jövőnek jelenléte, az örökkévalóság megérezésének kapuja, az anyagbaköltözött szellemi valóságteremtés csodája, amelyből világalkotás lesz, evolúció; teremtő fejlődés, fejlődő teremtődés, az Örök Pillanat Időbe mozdulása, a Szellem és Anyag ölekezésének az a határfelülete és egymásba-ömlése vagy sugárzása létünk minden pillanatában.

Ebben az ősi, legmélyebb létérezékünkben nyiladozik számunkra az Időnek bennünk folyton megnyíló ránk-ömlése a Jövő felől. Természetes, hogy meg kell gondolni ennek a fenomenát, hiszen csak jelenségeikkel tudunk bánni (amennyire tudunk), de meg kell pillantanunk azt a legmélyebb létérezéket, amely ezt lehetővé teszi. Ebben hordozzuk annak a „haszonlóság”-nak képét, amely ott van a Genezisben; a „Teremtsünk embert” szándékban és ebben csak úgy ismerjük fel önmagunkat, ha folyton haladó létünk jelenében, létszerűen ott érezzük a jövőt.

Ebben a magunkralátásban ízlelünk valamit Isten transzcendens ránklátásából, annyit amennyit a teremtésben embernek szánt.

És most megint írom Egyedül a Hostia mondja meg, hogyan lehet ontológiailag a múlttal együtt jelen a jövő.

– Ez az én testem! – mondja azon az „utolsó” Estén, ami valójában örökkévalóságunk hajnala. És nem felejt el hozzátenni:

– Ez az én vérem kelyhe és az „emlékezetem” szóval azonnal az emberileg izlelhető örökkévalósághoz nyúl.

És ezzel elhangzik a Kozmosz Egyetlen Miséje és benne Hostiává szentelődik a Mindenség.

Itt egyesül az Örök Szándék és az Örök Teljesedés, Ő, ez nem csupán az ittmaradás vágyának isteni búcsú szava. Ez a pillanat most az örökkévalóság. Itt van az összes szentmisék öröktől elgondolt szándéka; ezek a világot előreszentelő Ígértmisék és itt vannak a Világterv határáig elhangzó, elvalósuló, elteljesedő szentmisék az ő lélekteremtő kegyelmeikkel, mind Teljesült szentmisék. Ez az Ő Örök Szándékának és Örök Teljesedésének ölelkezése. Ez az Ő „Emlékezete”.

Ez az Emlékezet a szentmisékké egyénülő öröklét, a lelkekké széthintett szellemiség; a teljes Szellemi Léte beborító, átjáró, krisztusi

EMLÉKEZET!

Hogy is mondhatta volna másképp, ha azt akarta, hogy mindenki megértse, mint így:

...,AZ ÉN EMLÉKEZETEMRE⁴⁴

Eucharisztia

Dienes jegyzeteiben úgy véli, hogy az Eucharisztia⁴⁵ misztériuma azokban a szavakban rejlik, amelyeket Jézus az utolsó vacsorán mondott el, amikor

44 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. május 20. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

45 eucharisztia „(gör. ‘hálaadás’): Az utolsó vacsorát megjelenítő cselekmény megnevezésére »[a] 12 apostol tanítása« (Didakhé) az ősegyházban már az ~ szót alkalmazza. A »kenyértörés (ApCsel 2,42–46) és »cervacsora (vö. 1Kor 11,20) helyett a 2. sz.-tól a keresztények ~nak nevezik a misét, a Szent Liturgiát. Ekkor különül el a Krisztus áldozatát megjelenítő szentség a zsidó hagyományok szerint folytatott szeretetlakomáktól (»agapé«). Az eredetileg házanként végzett kenyértörés a zsinagógai mintára végzett »igeliturgiával« bővült. A 2. sz.-tól váltotta föl az esti kenyértörést a reggeli ~. Amint az utolsó vacsora a golgotai áldozat elővételezése, az Egyház tanítása szerint az ~ megjeleníti Krisztus megváltó áldozatát. Az alapítási igék után a kenyér és bor színe alatt a megdicsőült Krisztus valósággal jelen van. Jusztinosz I. Apológiája szerint »ezt a táplálékot mi ~nak nevezzük, ... ezeket mi nem cegy veszszük, mint közönséges kenyeret vagy közönséges italt, hanem mint a megtestesült Jézus Krisztus, Megváltónk, az Isten Igéje által a mi üdvösségünkért felvett testet és vért, az ä hálaadó imájával megáldott táplálékot« (66). Keleten a későbbi liturgikus

először mutatta be az Eucharisziát a tanítványainak. Az Eucharisztia szentsége az örök jelenlétét hordozza magában a Földön, és ezen a ponton összekapcsolja a múltat, a jelent és a jövőt. Jézus szavai, amelyekkel az Eucharisziát konzekrálták,⁴⁶ örökkévaló hatással bírnak, és kiterjednek a Föld életének minden időszakára és minden helyszínére. Az Eucharisztia misztériuma az emberi élet végpontjaitól kezdve az örökkévalóságig terjed, és az idő és tér határain túlmutat. A szentmisék során az Eucharisztia által az emberi lélek közvetlen kapcsolatba kerül Isten jelenlétével, és az Eucharisztia misztériumát hordozó szavak és kenyér a jövőbeli generációk számára is érvényesek. Az Eucharisztia – meglátása szerint – valóságosan jelen van a Földön, és az emberiség megmentésének, megtérésének és üdvözítésének egyik legnagyobb eszköze.⁴⁷

1962. ápr. 28.

Mit adott a léleknek Jézus?

Eucharisziát...

Azoknak az egyszerű szavaknak milyen metafizikai súlya van!

szóhasználatban az ~ jelölte az imádságoknak legünnepélyesebb fajtát is, amit latinul »praefatio«-nak is neveztek. Ez az ~ Szt. Hippolitosz »Apostoli Hagymánya« szerint már a 3. sz.-ban a mai formában volt meg (4.). Az áldozati adományok átvétele után a püspök az »Emeljük föl szívünket!« és »Adjunk hálát az úrnak!« felszólítást mondja el. Ez már bevezeti az üdvtörténet nagy eseményeiert végzett hálaadást és az ~ alapításának fölidézését, a tulajdonképpeni »eukarisztikus imát«, vagy »kánont«. »[A]nafóra« ~nak nevezzük az »eukarisztikus imával átváltoztatott adományokat (Oltáriszentség), a latin ritusban különösen az imádó tiszteletré és misén kívüli áldoztatásra megőrzött Szentostyát is». *Liturgikus lexikon*. Id. kiad. <https://tar.liturgia.hu/Liturgia/Liturgikus%20Lexikon/lexikon/litlexbetusorindex.htm>

- 46 konzekráció „(lat. *consecratio*, a *consecrare*, 'megszentelni, fölszentelni' szóból): az áldás egyik formája, mellyel a katolikus Egyház tárgyat v. személyt kiemel a profán világból és Istennek ajánlja. Ellentéte az *exsecratio*. – 1. *átváltoztatás*, a kenyér és a bor ~ja. A ~ szó először Tertullianusnál és Szt. Ambrusnál fordul elő (Eucharisztia), s az átváltoztató cselekményt jelenti: átlényegülés. – 2. *consecratio virginum*: a szüzek ~ja eleinte (350 u.) a lélek Isten iránti odaadását jelentette, melyet az Egyh. a fátyol átadásával (velatio) szentesített. Később magát a szerzetesnővé avató szert-t is ~nak nevezték. – 3. a *consecratio Ecclesiae* a 4. sz. vége óta templomszentelés. – 4. minden olyan fölszentelés, ami krizmával történik (püspökszentelés, oltárszentelés, liturgikus edények ~ja). – 5. A II. Vat. Zsin. után a lit. kv-ek csak az 1. és 2. értelemben használták. – 6. A *CIC 1983* a korábbi szóhasználatot fölelevenítve beszél a papok (835.k. 2.§), a hivatalviselők (276.k. 1.§, 1008.k.), a krizma (847.k. 1.§, 880.k. 2.§), sőt papok által is végezhető (1169.k. 1.§) ~król (pl. lit. edények, oltár ~ja)”. *Magyar Katolikus Lexikon*. Id. kiad. <http://lexikon.katolikus.hu/K/konsekra%C3%A1ci%C3%B3.html>

- 47 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1962. április 28. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

Az a csütörtök este szétterjed a Föld kerekéségén: mikor azok a titokzatos szavak elhangzanak, abból a jeruzsálemi házból valami kisugárzik, szétömlik a Földön és ráönti a planéta jövődjére egy beláthatatlan történetnek akarátát. Egy kis darab húsvéti kenyérről szól, egy darabkáról, amelyből ott a teremben mindnyájan kapnak, de vonatkozik a Föld életkorát végigkísérő minden „ilyen” kenyérdarabra, amelyet valaha a kezébe vesz valaki, ugyanezzel a vett hatalommal, ugyanezekkel a szavakkal az „ember”. Így ez a szoba most az egész földdé tágul, ez a szó most messze jövőbe hallik, ez a valóság most kiterjeszkedik és az Isten búcsúzásának estjét örök jelenné teszi. Ez a jelen nem múlik el a Föld életéből.

[...]

Azon az estén érdemben Ő áldoztatott meg minden eljövendő áldozót. Elmondta az Örök Szentmisét, a Föld Szentmiséjét, elmondta úgy, mint-ha a Föld életkorának határáig mondta volna szüntelenül. És mondta is. Mert azok a szavak elhangzanak a Parúziáig⁴⁸ és az idő egyre hangosítja

48 parúzia „(gör. *parouszia*): általános értelemben eljövétel, látogatás; dogmatikai értelemben a végső dolgok legfontosabb eseménye, Krisztus második eljövetele. Akkor a dicsőséges Krisztus újra eljön hatalommal és dicsőséggel, feltámasztja a halottakat, megtartja az utolsó ítéletet: örök boldogsággal jutalmazza a jókat, és örök kárhozattal bünteti a gonoszokat, és országát átadja az Atyának, hogy Isten legyen minden mindenben. [...] *A Szentírásban*. 1) Az *ŰSz-ben* (LXX) a ~ szó 'megérkezik' jelentéssel csak *Neh 2,11* (Nehemiás Jeruzsálembe); *Jud 10,18* (Judith Holofernéz sátrához); *2Mak 8,12* (Nikánor seregével Júdeába) és *15,21*: (Nikánor és Makkabeus Júdás tárgyalásra) fordul elő. Azonban Jahve eljövetele, ~ja Izr. tört. tapasztalata és reménye volt. A nép az Egyiptomból való kivonuláskor, a szövetségkötéskor, a vándorlás és későbbi tört-e folyamán megértette, hogy Isten ura a tört-nek és szükség idején közel van népéhez. A próf-k figyelmeztették a népet, hogy elérkezik Jahve napja (Űr napja), amelyen számon kéri az emberek tetteit és megfizet népe ellenségeinek (*Am 5,18; Jo 1,15; Iz 2,12–22*). Isten ~jának tehát kettős értelme van: büntetést és jutalmat hoz. Egyetemes ítélettel helyreállítja Isten megsértett jogát, és érvényt szerez hatalmának (*Iz 34,8*). Ebben a megújulásban nagy szerepet játszik majd a Messiás, aki az ég felhőin jön mint az Emberfia (*Dán 7,14*), akinek királysága örökre megmarad (*Zsolt 110*). – *A késői zsidó irod.* egyik fő témája az eljövendő korszak, a Messiás napja, de egyöntetű tanítás nem alakult ki róla (apokaliptika). Emlegetik a katasztrófákat, az üldöztetést, a jók és a rosszak küzdelmét, a *próféta* megjelenését és a Messiás szerepét, kinek alakja hol próf., hol papi, hol uralkodói vonásokat mutat.”

2) Az *ŰSz-ben* a ~ az igehirdetés lényegéhez tartozik (*Mt 24; ApCsel 3,20; Jn 21,22*). Jézus személyében megvalósul Isten kir. uralma és kinyilvánul istenfiúi méltósága. Földi életében hatalma még rejtve volt, de csodái és feltámadása a hívők számára már bemutatták dicsőségét, amely az idők végén véglegesen kinyilvánul. ~ tehát a végső és teljes megnyilatkozás (epiphania) lesz (*Tit 2,11–14; 2Tesz 2,8*) és meghozza a végleges üdvösséget. Idejét azonban nem lehet megmondani, mert az titok (*Mk 13,32; 1Tesz 5,2*). A Szentírás még próf. stílusban beszél róla, s a közeli eljövételre utalás a bizonyosságnak s annak is kifejezése, hogy a tört. már belépett végső fázisába, azért szükséges a készenlét és a virrasztás. De a ~ a hívőknek vigasztalás is lesz,

őket. A távolság is. Zengve zengik át a századokat, az évezredek, az évmilliókat. Ameddig a Föld él, mindenhova elhangzanak. Befutják a Múltat és a Jövőt, akadálytalanul terjeszkednek nemcsak a Téren, hanem az eleven Tartamon át is, az egyéni lelkek egyes tartamain és a történelem élő tartamán át, ameddig csak lüktet a planéta élete. Elmennek a múltba az istenivel bővölni a tisztaságban meghaltakat, ráfényesednek a nagy Várakozók világára, akik megérik egy ismeretlen örömrzülésben, hogy a Planéta ajándékot kapott, és hogy a kapunyitás közel van. Kisugárznak az Eljövendők ismeretlenségébe és kedvükért elébük fut a Jövő, betör ebbe a Jelenbe, abba a természetfölötti Percebe, amikor szavakba öltözik a Lehetetlen, hogy megvalósuljon a Megfoghatatlan és istenhordozóvá váljék a Matéria. És a Szó ebben a Jövendőben elér oda is, ahol már a Föld nem

mert meghozza a teljes igazságszolgáltatást. – Ha az ap-ok úgy beszélnek, hogy a ~ még az ő életükben bekövetkezik (1Tesz 4,15), saját emberi reményükre utalnak, és nem a kinyilatkoztatást közvetítik, hiszen azt is hangoztatják, hogy az Úr napja úgy jön el, mint éjjel a tolvaj. A ~ eltolódása nem okozott törést az Egyh-ban, mert a várakozás egyszerre ki tudja fejezni az éberséget és a szeretetet. Ez tükröződik a lit-ban (Marana-tha, 1Kor 16,22), a keresztségben (Róm 6,3-4) és főleg az Euch-ban (1Kor 11,26). A várakozás arra is figyelmeztet, hogy a hívő nem adhatja át magát egészen a világ javainak (1Kor 7,29), s hogy az időt jól kell fölhasználnia (Ef 5,15). – A szentírási helyek azonban nem akarják a ~ valódi képét elénk vetíteni. Jézus istenfiúi hatalommal érkezik, s ezt az ŐSz-ből vett színekkel ecsetelték. Ott Isten közeledését mutatják be az angyalok harsonájával, az ég felhőiben és kozmikus katasztrófákkal. Mindez az isteni hatalom term[észet]fölöttiségének a kifejezése. – A dogmatikai értelmezésben a ~ kifejezés nem pontos. Ő ui. már nem ebbe a földi tört-be jön vissza, hanem lezárja és megadja végső term[észet]fölötti célját. Tehát inkább a világ megy őhozzá, nem ő jön a világhoz. Isteni dicsősége rejtett módon megnyilvánult föltámadásában, megjelenéseiben, mennybemenetelésében és a Szentlélek elküldésében, a ~ban minden teremtmény számára tapasztalható módon jelen lesz. – A ~ egyszerre jelenti majd a tört. lezárását, a holtak föltámasztását és az ítéletet. Mint az üdvtört. kifejelete teljesen Isten szabad tette, azért titkába a teremtet értelem nem hatolhat bele. Amikor azonban az ítéletet emlegetjük, akkor is szem előtt kell tartanunk, hogy a ~ Isten szeretetének megnyilatkozása lesz. Minden teremtmény látni fogja, hogy Isten valóban szerette a világot, és célhoz vezette. Az ígérek teljesedése is ennek bizonyítéka lesz. – A Szentírás alapján szoktak beszélni a ~ előjeleiről is: az evang. hirdetése az egész világon (Mt 24,14); Izr. megtérése (Róm 11,25); az Antikrisztus föllépése (2Tesz 2,3); tört. és kozmikus katasztrófák (Lk 2,25) stb. De ezek inkább csak arra utalnak, hogy az Egyh-nak még lesz tört. élete, vagyis a vég bekövetkezése előtt sok dolognak meg kell történnie. Pl. az evang. hirdetése az egész világon olyan jelenség, amit nem lehet egy időpontra összpontosítani, hiszen már évsz-ok óta hirdetik mindenfelé. Hasonló bizonytalanság marad a többi »előjelnél« is. – *Ikgr.* A ~ jele az égbolton megjelenő kereszt és az ítélő Krisztus számára előkészített trónus, hétoimaszia. Az epifániával együtt tp-kapukat v. egész homlokzatokat kitölthet. G.F.” *Magyar Katolikus Lexikon.* Id. kiad. <https://lexikon.katolikus.hu/P/par%C3%BAzia.html>

él, s az innen üdvözült lelkekben is az örökkévalóságon át visszhangzik elnémíthatatlanul.

Jézus hangja nem hangzik el. Egyszer kimondott szava örök Szó és örök Valóság. Ebben rejlik az Eucharisztia korlátlan hatalma. Ott születik meg abban a „felső teremben”.

Minden lelket magába akar ölelni. Jobban itt akar lenni, mint életének pár évtizedében volt. Most megszabadul a térnek és az időnek korlátaiktól. Nem feszélyezi többé semmi földies. Most égiesen akar itt lenni, teljesen, egészen és azért rejtőzik bárhol megjeleníthető anyagba és bármikor kiejtendő szavakba. Egyszerre mindenütt és bármely ponton, mindvégig. Ez az isteni stílus, amely emberi korlátok elfogadásával teszi mindenüttvalóvá és mindenkorvalóvá magát. A „felső teremben” húsvétoló lelkek az egész Emberiséget képviselik. Ők most nemcsak önmaguk, hanem egyszersmind az eljövendő mindenki. A Föld jövődei ők, mert bennük születik meg az eucharisztias ember, mely a nagycsüörtök estéjéig ismeretlen a Földön.

[...]

Jézus látja ezt és szeretete egészen beléjük hatol, egészen átjárja őket. Mikor odanyújtja nekik a Kenyeret, tudja, mit nyújt vele mindegyiknek, itt és odaát. A „felső teremben” a Szavak pillanataiban ott vannak az összes szentmisék. Most születtek. És ezekben az „első áldozókban” ott vannak az összes áldozók, a föld összes áldozói, mert Jézus látja őket. Téged is, engem is; tegnap is, ma is, és érdemben mindig mindnyájan ott a Felső Teremben áldozunk. Ámen.⁴⁹

Végszó

1971. dec. 29. szerda

(0 óra 25 p)

...mikor így megszakad az éjszaka, megérezem a szentmiseláncok jelenlétét... ha megengedte Isten, hogy ezek a láncok egyenkint ráfonódjanak az emberiségre, akkor azt is kívánta, hogy lelkek tudjanak róla. Hogy e láncok személyes tulajdonokká váljanak és bennük az Anyagba költözött Isten beszéljen mindenkire. Hogy mindenki megtudja ezt a személyes tulajdonát. Elég léleknek lenni ahhoz, hogy a földreszületés pillanatától kezdve áldó eucharisztia-sugárzás töltsön el minden emberlelket csak azért, mert „lélek”. Ha Isten, egyáltalán belépett az anyagba, ebből az

49 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1962. április 28. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

következik, hogy az anyagos-szellem, az anyagbaöltözött szellem, a Lélek, ennek az anyagbaöltözésnek konkrét pillanataiban a szentmise Egyesülés-pillanatában minden az Isten Kezéből kilépő emberlelket e szellemített anyagnak erőterébe borítson és belenövessze azt az Istenmagot, amelynek kifejlesztése majd a hozzátartozó eszméletnek lesz a feladata. Ez az eucharisztikus kincs erejével egyénenkint átjárja a teljes szellemi valóságot, mely az anyagba kapcsolódik. Ez az a személyes ajándék, mely az angyalok őrizetére van bízva minden emberlélek mellett, és az egyes személyekhez rendelt angyaloknak fõgondja az egyes lelkekre sugárzó eucharisztikus erőnek imádságos gondozása és a léleknek a saját eszmélet értesüléseik alapján való gondozása. Mert az Angelosz, aki mellém van rendelve és az én személyes létem szellemi környezetét a szentek egyességévé közvetíti, jól látja ezt az örök rendelésből folyó istenkapcsolatot a lelkemben, és szellemi látásának minden erejével dolgozik a folyó időn kívül is, a Végtelenben és az Öröklétben is, azon, hogy az én anyaghoz kapcsolódott szellemem minél teljesebben oldja meg ezt a Szentek Egyességébe tartozó életközösséget.

... Nem képzelhető el a Coenaculum örök szentmiséjének elgondolása másképpen, mint úgy, hogy ennek az isteni anyagba-költözésnek, a Mária testébe költözésnek természetes következményeként beállott valósága azonnal kiterjedjen az egész anyagi és az egész szellemi valóságra, melynek egysége a Testem, a Vérem szavak kiejtésének pillanatában abból a Felső Teremből teljesen elönti az idő minden korlátainak ledöntésével az összes volt, levő és leendő lelkeket úgy, hogy azoknak minden szellemi igényében építi a teljesebbé abban a mértékben, amelyben ahhoz a lélekhez tartozó és szabadakaratú eszmélés azt magában élete során kidolgozza. Ez a világszövet anyagszellemi vagy szellemanyagi egészében a lélek szellemisségének folytonos táplálója s ezzel a Szentek egyességének ütőere, s a szentmise-láncok erejével minden ember számára a neki minden segítségére vállalkozó Istenszív dobogása. Ezzel a Szívvel kapcsolódik minden lélek, amelyhez tartozó eszmélet átéli a szentmise áldozás pillanatát és vagy eucharisztikusan anyagilag, vagy ön-átadással lelkileg magához veszi az Úrnak a Testét. Ugyanez a lelki tény megy végbe, mikor az emberi eszmélet belép saját szentmiseláncának valahol éppen folyamatban levő szentmiséjébe, vagy az általa ismert lelkek vagy valamely adott lélek szentmiseláncának éppen abban a pillanatban folyó szentmiséjébe azzal a szándékkal, hogy egyesüljön az Úrral. Az ilyen szándék elgondolása és minél mélyebb átélésében a lelki áldozásban egyesíti őt Jézussal a saját lelke vagy ama más eszmélethez vagy eszméletekhez tartozó és azt kiárasztó Lélek vagy lelkek számára.

A szentmiseláncok világa a Szentléleknek sajátos külön birodalma. Mutatja annak isteni szerkezetét és működésmódját. Megérteti velünk, hogy az Eucharisztia személyekhez van intézve, a személyen át fogódzik az

anyagosszellemeik mindenségébe, amelybe természetfölötti létezők bekapcsolja a tiszta szellemi, az anyagtalán szellemi világot, az angyalokat és e szentmiseláncok egyéni szellemeken belül történő őrizését, szolgálatát és imádását bízva rájuk. Ez az angyalok eucharisztikus szolgálata. Mind a személyes eszméletek bensősége felé, mind pedig istenkapcsolatuk folytonos fejlesztése, gazdagítása és tökéletesítése felé. A szentmiseláncokba történő belépésben angyalaink tevékenyek. Minél tudatosabban fogadjuk beavatkozásukat, annál teljesebben. Őket nem térítik el az egységes látástól az anyag-szellemi együttesből fakadó sokszerűség sokféle tévelyítő problémái. Tisztán látnak és minél szorosabban kapcsolódunk be abban a Szent-Egységbe, amelyet szolgálnak, annál többet tudnak adni látásukból nekünk.

Ennek a világnak a szentmiseláncok szemléletén át lehetne elkezdni írni a természetrajzát. Mert az emberi eszméletnek a természetfölöttiség szerkezetéről is rajzra, szerkezetre van szüksége. Tér-idős lények vagyunk és mindent csak erre a nyelvre lefordítva tudunk megérteni. A Coenaculum eucharisztikus pillanatából a Mindenségre kiáradó isteni Leszállás betölti az emberiség számára Istennel a Mindenséget. A szentmiseláncok bár térben és időben folynak le, de teljesen valóságukkal az egyéni, emberi, személyes eszméleteken át legyőzik a teret és az időt; mert időbeli láncolódásuk a tértől független, a pillanat kapcsolja őket, tehát legyőzték a teret; és a Coenaculum örök pillanatából kiterjednek az összes volt, lévő és leendő szentmisékre, tehát legyőzték az időt. Ezek a szentmisék az Időnek, az egyidejűségnek egységgé olvasztó erejében legyőzik az egyes emberi eszméletek tér-idős vonatkozásait és a jézusi Személyiség abban az örök pillanatban megnyilvánuló akaratóból folyólag a szentmiseláncokba való belépéssel Jézus imájába, az eucharisztikus hálaadásba kapcsolnak be minden emberlelket.

Itt éled fel határtalan fontossága a misszióknak. Hogy minél több emberi eszméletben találjon otthont a Jézus, és minél több emberi eszmélet fogadja tudatosan a szentmiseláncok eucharisztikus áldásait és az angyalok minél több emberi eszméletben lobbantsák fel az eucharisztikus élet hatalmas lámpását. Hogy mindenhova elvihessék a Hostia határtalan erejét, mert semmi más nem fogja megmenteni az emberiséget. De az Eucharisztia mindenhova-sugárzása meg fogja menteni.

Ámen.⁵⁰

Összefoglalva, Dienes olyan következtetésre jut, hogy az emberiség Megváltása és az isteni jelenlét állandóan jelen vannak az emberi életben, és ezek a szentmiseláncok és az angyalok közvetítésével valósulnak

50 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1971. december 29. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.

meg a Földön.⁵¹ Az idézett naplójegyzetekből kiderül, hogy egy mély személyes élmény és misztikus kapcsolat jelenik meg a szentmisék és az isteni erő között, az emberi tudat és a vallási tapasztalat szempontjából. A naplójegyzetekből rálátást nyerünk arra, hogy Dienes szerint hogyan kapcsolódnak a szentmisék és az eucharisztikus cselekedetek az emberi élethez és az isteni gondolathoz a filozófus szemszögéből. Időnként a napló bejegyzéseit is spirituális tapasztalatként értelmezhetjük, ahol az író leírja az érzéseit és tapasztalatait az isteni jelenlét és az élet értelme közötti kapcsolatban, valamint az isteni jelenlét érzését és az isteni irányítás tapasztalatát a mindennapi események során. Az emberi tudat és az élet mélyebb értelmét az egyéni élményeken és észleléseken keresztül ismerhetjük meg. Az emberi személyiség kialakulása és fejlődése összetett folyamatok eredménye, amelyek az anyagi valóságból kiindulva kapcsolódnak a szellemi dimenziókhoz.

51 Dienes Valéria naplójegyzetei, 1972. április 05. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fond 223.